

پی‌نما در آزادی اسیران

▪ مجید ملام محمدی

نگاهی به کتاب کمیک استریپ «آزادی اسیران»
نویسنده و تصویرگر: سعید رزاقی
ناشر: به نشر

عصر ماشین شکل گرفت. در ایران هم تا دهه چهل رواجی نداشت؛ اما کمک در میان کتاب‌ها و نشریات فارسی‌زبان وارد شد. «کیهان بچه‌ها» از اوئین نشریاتی بود که داستان مصور چاپ کرد، بعد هم بعضی از انتشاراتی‌های بزرگ کتاب‌هایی مثل «تن تن و میلو»^۱ و «رستم و اسفندیار»^۲ را چاپ کردند. در این میان، کمک استریپ‌هایی که از فیلم‌ها اقتباس می‌شد و داستان آنها را کوتاه و خلاصه، همراه با حضور همان هنرپیشه‌ها (به صورت نقاشی شده) به چاپ رساند، مشتری‌های فراوان داشت. امروزه کمک استریپ یا پی‌نما در کتاب‌ها و مجلات معتبر دنیا، حضوری جدی دارد و خوانندگان بسیاری برای خواندن آنها راغبند. حتی به خاطر حضور قدرتمند و فضای مجازی در زندگی و زمانه بشر امروزی و به جهت اهمیت سرعت - که نقش مهمی در ارتباطات اجتماعی دارد، کمک با تلفیق سرعت و حرکت بصری، توانسته است جذابیت‌های زیادی را در شبکه‌های مجازی ایجاد کند.

فرهنگستان علوم برای کمیک (کامیک) استریپ چنین معادل ساخته: پی‌نما؛ اما در بین نویسندهان و تصویرگران، بیشتر متدالوی است که بگویند: «داستان مصور» یا «نقاشی‌های دنباله‌دار». در داستان پی‌نما ماجرای روایت می‌شود که برای مخاطبان در هر گروه سنتی که باشند، جذاب و خواندنی باشد. به خصوص برای کودکان و نوجوانان که خواندن کتاب‌های داستان با حجم بالا یا قطعه، در دایره حوصله‌شان نیست: اما کمک استریپ، خیلی راحت آنها را جذب می‌کند. این هنر داستان‌های پی‌نماست که به خاطر خلاصه شدن واژگان و تعدد تصاویر و به سبب بهره‌مندی از نشانه‌های خطی و تصویری و با سرعت بیشتر، پیام را به خوانندگان خود انتقال می‌دهد. از پی‌نما یا داستان مصور، نخستین بار در مصر باستان استفاده می‌شده و نمود آن در کتیبه‌ها، لوح نوشته‌ها و نقاشی‌های دیواری به جا مانده از آن زمان، به خوبی مشهود است؛ اما شکل کنونی آن، اول بار در اروپای بعد از

از تصاویر و هجوم رنگ‌های داغ و تند، کمی خسته‌کننده به نظر می‌آید.

داستان‌ها به ترتیب از پیامبر اکرم ﷺ، امام علی علیهم السلام، حسن علیهم السلام، امام حسین علیهم السلام، امام سجاد علیهم السلام و امام رضا علیهم السلام هستند. هر چند بازنویس و تصویرگر کتاب «آزادی اسیران»، در آخرین صفحه اثر خود، منابعی را ذکر کرده که همه آنها از مأخذ و منابع معتبر و دست اول عربی است، با این حال، به نظر می‌آید در نقل قول و روایت بعضی از داستان‌ها باید دقت بیشتری به عمل می‌آمد. مثلًاً ماجراجوی «نیکی غلام»

از زندگی امام حسن علیهم السلام نقل شده که این قصه، در کتاب‌های تاریخی و سیره معصومان، بیش تر در باب زندگی امام حسین علیهم السلام آورده شده است.

«تعیین مزد کارگر» آخرین داستان این مجموعه، روایتی کوتاه از زندگی امام رضا علیهم السلام است. اما در متن یکی از فریم‌ها خدمتکار امام را با خطاب

«یا موسی بن جعفر» صدا می‌زند و این اشتباه را در ذهن خواننده به وجود می‌آورد که قصه مربوط به زندگی امام هفتم شیعیان است، نه امام هشتم.

قطع کتاب که رحلی است، بهترین نوع قطع برای قصه‌های پی‌نماست. این مجموعه جزو محدود مجموعه‌هایی است که در زمینه دینی انتشار یافته است؛ چرا که پیش از این، آثار مکتوب دینی و آیینی در ادبیات کودکان و نوجوانان، بیشتر به شکل معمول داستان‌های کوتاه، ادامه‌دار یا زمان و همراه با تصویرهای محدود رنگی و سیاه و سفید به چاپ رسیده است.

پی‌نوشت‌ها:

۱. کتاب «تن و میلو» اثر رُزْرُزْ رمی، از معروف‌ترین داستان‌های مصور و کامیک است که اول بار به زبان فرانسوی در روزنامه‌ای در پروکسل به چاپ رسید. تاکنون این کتاب به هشتاد زبان و در بیش از دویست میلیون نسخه به چاپ رسیده است.

۲. چاپ انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.

در کشور ما هر چند هزینه تصویرگری و چاپ آن بالاست، اما تقریباً کتاب‌های فراوانی در این زمینه چاپ

شده و بیش تر مجله‌های علمی، داستانی، هنری و... صفحاتی را به کمیک استریپ اختصاص داده‌اند.

مجموعه داستان «پاکان» که به شیوهٔ بی‌نما طراحی و تصویرگری شده است، یکی از کتاب‌های خوب و خواندنی در بازار نشر است که سرتاسر صفحه‌های آن به شکل فریم‌های کوچک و

دنبله‌دار به هم پیوند خورده است.

تصویرگر این کتاب، خود یکی از استادان بی‌نما در ایران است و سال‌هاست که در این زمینه برای بچه‌ها فعالیت دارد.

«سعید رُزاقی» در این مجموعه که با عنوان «آزادی اسیران» منتشر شده، کوشیده است شش داستان کوتاه از زندگی شش معصوم علیهم السلام را روایت و تصویرسازی کند.

این کتاب در قطع رُخلي، به شکل چهارنگ و با کاغذ گلاسهٔ اعلاست. هر چند صفحه‌ها شماره ندارد، اما این کمیک‌ها در سی صفحه طراحی شده‌اند و به دنبال هم چهاره‌ها، فضاهای (از قبیل شکل عمارت‌ها و خانه‌های عربی) جلوه‌هایی خاص از زمان قدیم شهرهای مکه و مدینه را به تصویر درآورده‌اند. خودش هم با زافرین داستان‌های این مجموعه است و تلاش می‌کند زندگی معصومان علیهم السلام را در عبارت‌هایی موجز اما با نقاشی‌هایی گویا، برای خواننده کودک خود روایت کند.

تصاویرهای کتاب، زیبا و هنرمندانه کار شده‌اند. دقت تصویرگر در جای خطوط چهره‌ها، رنگ‌ها، زمینه‌ها و پس‌زمینه‌ها به خوبی مشهود است، هر چند تراجم بعضی

